

**Een kwalitatief onderzoek naar de ervaringen van jeugdigen, ouders en opvoeders in een kleinschalige woonvoorziening over een periode van 1.5 en 2.5 jaar op het gebied van kwaliteit van leven, stabiliteit en de tevredenheid over de geboden hulp**

Student: Linde van Dongen (S4672747)

Begeleider en eerste beoordelaar: Y. G. Riemersma

Tweede beoordelaar: B. E. Bartelink

Rijksuniversiteit Groningen

Faculteit der Gedrags- en Maatschappijwetenschappen

Bachelorwerkstuk Pedagogische Wetenschappen

Juni 2025

Aantal woorden: 6943

### **Abstract**

When youth are placed in out-of-home care, it is important that they receive a place of residence with appropriate care. Residential youth care can provide such an environment, but traditional residential youth care has been the subject of criticism. This has led to an rising focus on small-scale residential care settings. However, little research has been done on the long-term effects of small-scale residential facilities. Therefore, this study examined the experiences of youth, parents and professionals with a small-scale residential facility in terms of quality of life, stability and satisfaction with the care provided. A retrospective qualitative research method was used. Nine youths, their parents and professionals were interviewed for this study. The interviews were thematically coded in Atlas.ti, using the Constant Comparative Method, to assess the outcomes in terms of quality of life, stability and satisfaction with help provided over a period of 1.5 and 2.5 years after their placement. The results indicate that the youths, parents and professionals were generally very satisfied with small-scale residential facility X. The youths' quality of life increased during their stay, partly due to good relationships with housemates, improved relationships with parents and help from the professionals in recognizing and managing emotions. Overall, the youths experienced a sense of stability, although changes in staff and roommates were sometimes challenging. Finally, both youth and parents were satisfied with the care provided. Contributing factors included good communication between parents and professionals, strong relationships between youth and professionals and the availability of their own room where they could retreat.

*Keywords:* small-scale facilities, residential care, living environment, stability, quality of life, experiences, qualitative research.

## Inleiding

Voor een gezonde ontwikkeling is het belangrijk dat jeugdigen opgroeien in een liefdevolle en veilige omgeving (Art. 3, Algemene Vergadering van de Verenigde Naties, 1998; Van Benthem & Van der Zwaluw, 2016). Niet alle ouders kunnen dit echter bieden. In dergelijke situaties kan het in het belang van de jeugdige zijn om tijdelijk ergens anders te wonen (NJI, 2023). Uithuisplaatsing wordt echter als een uiterste maatregel ingezet wanneer alle andere inspanningen om de thuissituatie te verbeteren onvoldoende effect hebben gehad (NJI, 2023).

Jeugdigen die uit huis geplaatst worden, hebben vaak een breed scala aan problemen. Zo heeft het merendeel van deze jeugdigen gedragsproblemen en bij ongeveer de helft van de jeugdigen is er (ook) sprake van emotionele problemen (De Lange et al., 2015). Verder is er bij alle jeugdigen sprake van problemen op het gebied van gezin en opvoeding (De Lange et al., 2015).

Bij uithuisplaatsing wordt vaak eerst gekeken naar opvang binnen de familie (netwerkpleegezin) of een pleeggezin, omdat opgroeien in een gezinssituatie beter is voor de ontwikkeling van jeugdigen (Prakken, 2011). Mocht er naast gezinsproblematiek ook sprake zijn van ernstige gedragsproblematiek, dan kan een plaatsing in de residentiële jeugdzorg noodzakelijk zijn (Leloux-Opmeer et al., 2016; Vermaes & Nijhof, 2014).

In de residentiële jeugdhulp leven jeugdigen, vrijwillig of gedwongen, dag en nacht buiten hun gezin. Zij verblijven in leefgroepen onder begeleiding van pedagogisch medewerkers (Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming, 2015). In 2024 ontvingen 41.255 jeugdigen tot 23 jaar jeugdzorg met verblijf (CBS, 2024). De residentiële jeugdzorg heeft twee hoofddoelen: enerzijds het bevorderen van een gezonde ontwikkeling door kwalitatieve zorg, opvoeding en onderwijs, en anderzijds het behandelen van specifieke problemen, zoals

het aanleren van vaardigheden of het verminderen van gedragsproblemen (Boendermaker et al., 2013).

Traditionele residentiële jeugdzorginstellingen zijn vaak leefgroepen met acht tot twaalf jeugdigen op een instellingsterrein, waar zij begeleid worden door twee getrainde professionals met als doel een zo spoedig mogelijke terugkeer naar de (pleeg)familie (Boendermaker, 2013; Thoburn, 2016). De traditionele residentiële jeugdzorg bestaat uit de open en gesloten jeugdzorg. In de open jeugdzorg kunnen jeugdigen van het instellingsterrein af en volgen zij onderwijs buiten de instelling (Van Schie et al., 2023). De gesloten jeugdzorg wordt gezien als de meest restrictieve vorm van jeugdzorg. In de gesloten jeugdzorg mogen jeugdigen het instellingsterrein niet verlaten. Zij ontvangen onderwijs op het instellingsterrein (Van Schie et al., 2023; De Valk et al., 2016).

De traditionele jeugdzorg heeft de afgelopen jaren veel kritiek gekregen. Uit onderzoek blijkt namelijk dat de problematiek van jeugdigen in het eerste jaar juist toeneemt (Leloux-Opmeer et al., 2017). Vooral de gesloten jeugdzorg is in het onderzoek van Bhugwandass (2024) bewezen traumatiserend te zijn voor de jeugdigen die hier wonen.

Het eerste kritiekpunt wat naar voren komt is het leefklimaat. Onderzoek toont aan dat professionals het lastig vinden om een positief leefklimaat te creëren (Levrouw et al., 2020). Het leefklimaat wordt medebepaald door positieve relaties met opvoeders en een gevoel van veiligheid onder de jeugdigen (Mourits & Addink, 2021). Het blijkt echter moeilijk te zijn om deze relaties op te bouwen (Levrouw et al., 2020). Een eerste reden hiervoor is dat er een groot team professionals is, waardoor het lastig is voor de jeugdigen om goede relaties aan te gaan met alle professionals (Nijhof et al., 2020). Daarbij ervaren professionals veel werkdruk, waardoor ze vaak uitvallen door bijvoorbeeld een burn-out. Dit bemoeilijkt eveneens de behandelrelatie (Nijhof et al., 2020). Verder is er groeiende kritiek op het gebruik van vrijheidsbeperkende maatregelen in de residentiële jeugdzorg (De Valk et al., 2016).

Vrijheidsbeperkende maatregelen dragen bij aan een verminderd gevoel van veiligheid onder de jeugdigen (De Valk et al., 2016). Bovenstaande factoren dragen bij aan een negatief leefklimaat, wat kan leiden tot meer probleemgedrag onder jeugdigen en een lagere behandelmotivatie (Van der Helm et al., 2018).

Het leefklimaat heeft ook invloed op de kwaliteit van leven van de jeugdigen (Singstad et al., 2021). Kwaliteit van leven kan worden gedefinieerd als de fysieke, mentale, sociale en functionele aspecten van welzijn vanuit het perspectief van de jeugdige (Singstad et al., 2021). Uit onderzoek blijkt dan ook dat jeugdigen in de residentiële jeugdzorg een lagere kwaliteit van leven ervaren dan leeftijdsgenoten die thuis opgroeien (Jozefiak & Kayed, 2015). Uit het onderzoek van Thoburn (2016) blijkt dat 55% van de jeugdigen in residentiële jeugdzorg nog ondersteuning nodig heeft na hun verblijf. Hiervan had 32% ook last van mentale problemen.

Een tweede kritiekpunt is dat er veel sprake is van plaatsingsinstabiliteit binnen de reguliere residentiële jeugdzorg. Stabiliteit verwijst naar continuïteit in de opvoedingssituatie, waarbij een jeugdige langdurig op één plek verblijft zonder overplaatsingen (Christiansen et al., 2010). In de reguliere residentiële jeugdzorg worden jeugdigen gemiddeld 2,5 keer overgeplaatst in zeven tot acht jaar, wat behandelrelaties en sociale banden belemmert (Christiansen et al., 2010; Nijhof et al., 2020). Meerdere verhuizingen kunnen de ontwikkeling schaden en bemoeilijken het opbouwen van relaties met leeftijdsgenoten en professionals (Christiansen et al., 2010; Riemersma et al., 2023). Onderzoek laat zien dat deze plaatsingsinstabiliteit met verschillende factoren samenhangt, zoals de deskundigheid van de professionals en een negatief leefklimaat (Riemersma et al., 2023).

Een derde kritiekpunt is dat er door de groepsgrootte minder ruimte is voor individuele begeleiding en persoonlijke aandacht. Wanneer aan de individuele behoeften van jeugdigen niet wordt voldaan, kan dit leiden tot voortijdige beëindiging van de behandeling en

overplaatsing (Nijhof et al., 2020). Het gebrek aan individuele begeleiding en persoonlijke aandacht zorgt ervoor dat jeugdigen niet tevreden zijn met de hulp die zij krijgen (Bhugwandass, 2024). De tevredenheid over de geboden hulp geeft aan in hoeverre het hulpaanbod aansluit op de behoeften van jeugdigen. Slechte afstemming vergroot het risico op voortijdige beëindiging van de behandeling (Ramos et al., 2006).

Het actieplan *De best passende zorg voor kwetsbare jongeren* (BGZJ, 2019) benadrukt het belang van meer individuele hulp, behandeling, zorg, onderwijs en woonruimte in de residentiële jeugdzorg, passend bij de behoeften van de jeugdige. Kleinschalige voorzieningen spelen hierbij een belangrijke rol. Een kleinschalige voorziening is een verblijf, bij voorkeur in een reguliere woonwijk, voor ongeveer vier tot zes jeugdigen met complexe problemen, die begeleid worden door een klein team van opvoeders, met de focus op een zo normaal mogelijk leven (Mourits & Addink, 2021). De groepsgrootte varieert echter in de praktijk. Zo zijn er kleinschalige voorzieningen waar acht jeugdigen wonen. Hier zijn dan ook meer opvoeders aanwezig, zo zijn er in de kleinschalige voorziening die in dit artikel onderzocht wordt 3 opvoeders voor acht jeugdigen per dag aanwezig. De focus van deze kleinschalige voorzieningen ligt op het bieden van langdurig verblijf. (Mourits & Addink, 2021).

Er zijn eerste aanwijzingen dat residentiële jeugdhulp effectiever is in kleinschalige voorzieningen, waar opvoeders werken die getraind zijn in een gedragsmatige aanpak (Boendermaker et al., 2013). Door de kleinere groepen wordt het leefklimaat als veiliger en huiselijker ervaren (Van Schie et al., 2023). Desondanks is er nog weinig langdurig onderzoek gedaan naar de ervaringen binnen deze kleinschalige woonvoorzieningen (Visscher et al., 2022). Volgens eerder onderzoek zijn kwaliteit van leven, stabiliteit en tevredenheid over de geboden hulp belangrijke concepten als het gaat om residentiële jeugdzorg (Christiansen et al., 2010).

Om een beter beeld te krijgen van de effectiviteit van kleinschalige woonvoorzieningen is het doel van dit onderzoek om antwoord te krijgen op de volgende vraag: *Wat zijn de ervaringen van jeugdigen, ouders en opvoeders in een kleinschalige woonvoorziening over een periode van 2.5 jaar op het gebied van kwaliteit van leven, stabiliteit en tevredenheid over de geboden hulp?*

## **Methode**

### **Onderzoeksdesign**

Dit kwalitatieve onderzoek heeft een retrospectief karakter. Om inzicht te krijgen in de ervaringen van jeugdigen, ouders en opvoeders is de data verzameld op twee meetmomenten: 1.5 jaar en 2.5 jaar na plaatsing. Dit onderzoek is onderdeel van een groter longitudinaal onderzoek uitgevoerd door Riemersma (2025). Dit onderzoek is in 2020 goedgekeurd door de Ethische Commissie van de faculteit gedrags- en maatschappijwetenschappen aan de Rijksuniversiteit Groningen, Nederland.

### **Participanten**

Voor dit onderzoek zijn alle jeugdigen tussen de zes en achttien jaar geïnccludeerd die in de periode maart 2020 en 2021 in de kleinschalige woonvoorziening woonden. Jeugdigen tussen de achttien en twintig jaar konden ook geïnccludeerd worden, als zij niet binnen een jaar zelfstandig gingen wonen. In totaal zijn negen jeugdigen uit een kleinschalige woonvoorziening geïnccludeerd. Van één jeugdige ontbraken gegevens, waardoor die niet meegenomen kon worden in dit onderzoek. De jeugdigen waren tussen elf en negentien jaar bij de start van het onderzoek en de groep bestond uit vijf meisjes en vier jongens.

In totaal hebben vijf ouders en acht opvoeders deelgenomen aan het onderzoek. Per jeugdige is één ouder en één opvoeder gevraagd deel te nemen. De mentor van de

desbetreffende jeugdige is benaderd om als opvoeder deel te nemen. In totaal is gebruik gemaakt van 33 interviews.

### **Setting**

De interviews vonden plaats in kleinschalige woonvoorziening X, een woonvoorziening in een reguliere woonwijk in Nederland. Hier wonen maximaal acht jeugdigen tegelijkertijd. Opvoeders werken in wisselende diensten en elke dag zijn er drie opvoeders op de locatie aanwezig.

### **Instrument**

In dit onderzoek werd gebruik gemaakt van semigestructureerde interviews. De interviews vonden plaats op twee meetmomenten: 1,5 jaar en 2,5 jaar na plaatsing in de kleinschalige voorziening. Deze interviews werden afgenomen aan de hand van een interviewleidraad. Er werd gebruik gemaakt van aparte interviewleidraden voor interviews met jeugdigen (bijlage 3) en voor interviews met ouders en opvoeders (bijlage 4). Deze interviews legden de focus op vragen over kwaliteit van leven, stabiliteit en tevredenheid over hulp. Verder is er tijdens de interviews gebruik gemaakt van verschillende hulpmiddelen. Zo is er bijvoorbeeld gebruik gemaakt van een levenslijn. Deze lijn stelde een jaar voor waar jeugdigen huizen, stenen of bloemen op konden plaatsen. Huizen stonden voor verhuizingen, stenen voor niet leuke herinneringen en bloemen voor leuke herinneringen.

### **Procedure**

Wanneer een jeugdige op de aanmeldingslijst stond voor de kleinschalige woonvoorziening, bracht een pedagogisch medewerker het onderzoek onder de aandacht tijdens het eerste kennismakingsgesprek. Ook waren er informatieflyers beschikbaar voor de jeugdigen en de ouders met uitleg over het doel en de werkwijze van het onderzoek.

Aan jeugdigen tussen 12 en 18 jaar, ouders en opvoeders werd schriftelijk toestemming gevraagd voor deelname aan het onderzoek. Ook werd aan de gezagsdrager van de jeugdigen tussen 6 en 18 jaar schriftelijk toestemming gevraagd voor de deelname van de jeugdige. Jeugdigen hadden ten alle tijden de mogelijkheid om te stoppen met het onderzoek. De interviews zijn afgenomen door de hoofdonderzoeker Y. Riemersma. De meeste interviews zijn afgenomen bij de kleinschalige woonvoorziening. Sommige interviews zijn telefonisch afgenomen, afhankelijk van de voorkeur van de deelnemers. De interviews zijn met toestemming opgenomen. Met behulp van deze opnames werden de interviews getranscribeerd en geanalyseerd.

### **Analyseplan**

De eerste stap was het transcriberen van de interviews. Dit werd gedaan met behulp van het programma F4transkript. Vervolgens werden de transcripten geüpload en gecodeerd in Atlas.ti. Eerst zijn de transcripten doorgenomen om kennis te maken met de data. Hierna werd de data deductief gecodeerd aan de hand van de vooraf vastgestelde hoofdthema's: *'Kwaliteit van leven'*, *'Stabiliteit en toekomstperspectief'* en *'Tevredenheid over geboden hulp'* (Flick, 2018). Vervolgens is er binnen deze hoofdthema's inductief gecodeerd, wat inhoudt dat er open werd gecodeerd om subthema's en patronen te identificeren die voortkwamen uit de data (Chandra & Shang, 2019). Tijdens dit proces werd gebruik gemaakt van constante vergelijking en herziening van de codes (Boeije, 2002). Op deze manier konden er nieuwe relevante codes toegevoegd worden of niet relevante codes uitgesloten worden (Flick, 2018). Vervolgens is deze tijdelijke codelijst vergeleken met codelijsten van andere onderzoekers. Dit resulteerde in de definitieve codelijst, te zien in bijlage 1. Aan de hand van deze lijst is er een codeboom opgesteld, deze is te vinden in bijlage 2. Met behulp van de codeboom werden de verbanden visueel en inzichtelijker. Er is per code gekeken naar de geselecteerde

fragmenten om een beter inzicht te krijgen van de ervaringen van jeugdigen, ouders en opvoeders. Er zijn fictieve namen gebruikt om de privacy van de jeugdigen te waarborgen.

## **Resultaten**

### **Kwaliteit van leven**

#### ***Emotioneel welbevinden***

Jeugdigen gaven over het algemeen aan zich beter in hun vel te voelen dan voor de plaatsing in de kleinschalige woonvoorziening. Het merendeel van de jeugdigen gaf aan tijdens hun plaatsing geleerd te hebben om hun emoties beter te herkennen en hier beter mee om te gaan. Ze hebben ook geleerd om emoties te delen met de opvoeders, in plaats van deze voor zichzelf te houden. Meerdere jeugdigen gaven aan dat het in de eerste maand wennen was om met meerdere jeugdigen samen te wonen. Maar toen ze eenmaal hun plekje hadden gevonden binnen de groep, ervoeren ze de ruimte om zich op emotioneel vlak te ontwikkelen.

Een paar jeugdigen benoemden daarentegen dat ze het mentaal zwaar hadden tijdens hun verblijf bij de kleinschalige woonvoorziening. Zij schreven dit zelf echter vooral toe aan hun eigen mentale gezondheid en niet aan de kleinschalige woonvoorziening. Eén jeugdige gaf bijvoorbeeld aan dat zij gevoelig is voor depressieve periodes.

Opvoeders gaven aan dat jeugdigen in het begin hun plek moesten zoeken binnen de groep. Ook zagen ze dat het voor jeugdigen belangrijk was om te ondervinden wat de rollen waren van de kleinschalige woonvoorziening en de ouders. Toen jeugdigen eenmaal gewend waren, zagen opvoeders een groei op het gebied van emotieregulatie. Zo gaven zij het sneller aan als zij ergens mee zaten. Een opvoeder gaf hier het volgende over aan:

En daar heeft zij uiteindelijk wel echt veel stappen in gezet om daar haar weg in te vinden. En dus te leren hoe ga ik om met moeilijkheden om, hoe maak ik dingen bespreekbaar. (Begeleider van Lotte, 1.5 jaar na plaatsing)

Eén jeugdige gaf na 2.5 jaar aan onvrijwillig uit de kleinschalige voorziening geplaatst te zijn en dit heeft volgens haar veel invloed gehad op haar mentale gesteldheid. Haar moeder beaamde dit, maar gaf echter wel aan dat deze jeugdige tijdens haar verblijf bij de kleinschalige woonvoorziening geleerd heeft om emoties beter aan te kunnen geven.

### ***School***

Over het algemeen ging het goed op school bij de jeugdigen sinds de plaatsing bij de kleinschalige woonvoorziening. Een paar jeugdigen gingen hiervoor niet naar school. Dit hebben zij weer opgepakt en ze haalden goede cijfers. Zo gaf een jeugdige het volgende aan: “Ik ben de afgelopen drie weken dat school begonnen is, ben ik vaker naar school gegaan dan de afgelopen twee jaar” (Noor, 15 jaar, 1 jaar na plaatsing). Opvoeders en ouders zagen dit patroon ook en denken dat dit gelukt is doordat jeugdigen de structuur fijn vonden en opvoeders hen vertrouwen gaven dat ze het konden.

Ondanks dat school voor structuur en duidelijkheid zorgde, bleken jeugdigen het ook als spannend en vermoeiend te ervaren. Ouders en opvoeders gaven aan dat het helpend was als de school meedacht in dergelijke gevallen. Voor jeugdigen die moeite hadden met het fietsen naar school, werd in overleg met de ouders afgesproken dat het vervoer gezamenlijk geregeld werd.

Een paar jeugdigen waren gevoelig voor groepsdruk en lieten hierdoor ongewenst gedrag zien op school. Hierdoor kwamen jeugdigen soms in de problemen op school. Zo gaf de begeleider van Lucas het volgende aan: “Daarin zie je ook wel gedrag dat hij erbij wil

horen, stoer wil doen. Ja eigenlijk vrij leeftijdsadequaat als een zestienjarige, maar alleen daar niet een grens te ver ingaat die hij overschiet” (Begeleider van Lucas, 1.5 jaar na plaatsing).

### ***Werk***

De meeste jeugdigen hadden voor de plaatsing bij de kleinschalige voorziening nog geen baan en sommigen deden begeleid werk. Op één jeugdige na hadden alle jeugdigen 2.5 jaar na plaatsing bij de kleinschalige voorziening een betaalde bijbaan. De opvoeders hebben hen geholpen een geschikte baan te vinden.

De meeste jeugdigen haalden plezier uit hun werk. Ze kregen ook te horen van hun collega's dat ze het goed deden, wat leidde tot een toename in zelfvertrouwen. Meerdere jeugdigen gaven ook aan dat ze leuke collega's hadden en enkelen hebben er zelfs vrienden aan over gehouden.

### ***Vrijtijdsbesteding***

Veel jeugdigen gameden graag in hun vrije tijd, terwijl zij voor de plaatsing en in het begin van hun verblijf bij de kleinschalige voorziening meer buiten speelden. Sommige jeugdigen gaven aan dat ze het leuk vonden om spelletjes te spelen met huisgenoten of opvoeders. Anderen spendeerden liever meer tijd in hun kamer omdat ze de woonkamer te druk vonden. Ook gaf een jeugdige aan dat ze in het begin wel veel meedeed met de spelletjes, maar dat ze gedurende haar verblijf heeft geleerd aan te geven wanneer ze dit wel en niet wilde.

Verder waren sommige jeugdigen met een nieuwe sport gestart sinds ze geplaatst zijn bij de kleinschalige voorziening. Zo waren er jeugdigen gestart met boksen en voetbal. Dit is een nieuwe uitlaatklep voor deze jeugdigen. Na 2.5 jaar deden ze dit dan ook nog steeds. Het was echter voor sommige jeugdigen ook een uitdaging om te sporten, omdat ze de sociale component van sporten lastig vonden. “Hij vindt het sporten heel leuk. Maar die sociale

omgeving, zeg maar, die vindt hij zo spannend” (Begeleider van Morris, 2.5 jaar na plaatsing).

### ***Sociale relaties: huisgenoten***

Ouders en opvoeders gaven aan dat jeugdigen veel geleerd hebben van het samenwonen met andere jeugdigen sinds de plaatsing, omdat ze hierdoor veel nieuwe ervaringen op hebben gedaan en konden oefenen met sociale contacten. Ook merkten ze dat dit een belangrijk element was voor het welbevinden van jeugdigen. Zo gaf een opvoeder het volgende aan: “Ja, het samen dingen doen. Dus de sfeer, een beetje het huiselijke, het broer-zus gevoel zeg maar. Ja ik denk wel dat dat wel de belangrijkste dingen zijn” (Begeleider van Lotte, 1.5 jaar na plaatsing).

De meeste jeugdigen gaven zelf ook aan dat ze het fijn vonden om met andere jeugdigen samen te wonen. Ze konden dan leuke dingen doen en ze hebben vrienden gemaakt. “Nou de kinderen daar zijn een soort tweede familie. We hadden soms ook dikke ruzie maar het was ook wel weer gewoon goed ofzo” (Lotte, 17 jaar. 2.5 jaar na plaatsing).

Een paar jeugdigen gaven daarentegen aan dat ze het lastig vonden om met meerdere jeugdigen samen te wonen. Ze vonden het te druk en dit maakte het lastig om zich te concentreren. Ook had een jeugdige het gevoel dat jeugdigen over hem roddelden.

Jeugdigen en ouders gaven aan dat er na 2.5 jaar bij de kleinschalige voorziening veel wisselingen waren geweest in bewoners. Hierdoor waren de banden met huisgenoten iets afgenomen. Een ouder legde dit als volgt uit:

Je kunt merken gewoon dat het niet echt meer een geheel is gewoon binnen de kleinschalige voorziening. Waar ik eigenlijk eerst een beetje wel het gevoel had

gewoon dat dat [dingen samendoen] wel was zal ik maar zeggen, en dat iedereen een beetje zijn eigen dingetje doet. (Ouder van Levi, 2,5 jaar na plaatsing)

Ook zagen ouders en opvoeders dat het lastig was voor de jeugdigen, als een huisgenoot verhuisde waar zij goed contact mee hadden. Hier zei een opvoeder het volgende over: “We hebben ook wel echt gezien in het afgelopen jaar dat toen een huisgenootje hier wegging, waar zij heel close mee was. Die ging weg en je zag Emma die maanden daarna helemaal zoekende in haar plekje in huis” (begeleider van Emma, 2.5 jaar na plaatsing).

Verder gaf een jeugdige aan dat het voor haar lastig was als er veel wisselingen tegelijk plaatsvonden. “Normaal gesproken zit er tijd tussen en dan kun je vaak wennen. En dat was nu niet, dat vond ik best wel lastig” (Lotte, 16 jaar. 1.5 jaar na plaatsing).

### ***Sociale relaties: familie en biologische ouders***

Meerdere ouders en jeugdigen gaven aan dat het contact tussen hen verbeterd was sinds de jeugdige bij de kleinschalige woonvoorziening woonde. Ouders en jeugdigen dachten dat dit kwam doordat beiden meer hun eigen plek hadden. Hierdoor was er ook minder reden om te botsen. Verder hadden ouders het idee dat jeugdigen hen meer zijn gaan waarderen sinds ze bij de kleinschalige voorziening wonen. Daarbij probeerden de opvoeders ouders en jeugdigen te motiveren om initiatief te tonen in de relatie. Ook hielp het vaak in de relatie dat jeugdigen het beter aan konden geven als hen iets dwars zat.

Bij andere jeugdigen bleef het contact met ouders echter moeizaam. Eén jeugdige gaf bijvoorbeeld aan dat ze een tijd geen contact met haar moeder heeft gehad. Het contact was hierna verbeterd ten opzichte van voor de breuk, aangezien de jeugdige meer ruimte voor zichzelf had en de mentale gezondheid van haar moeder was verbeterd.

Alle jeugdigen en ouders hebben aangegeven dat ze het erg fijn vonden dat de kleinschalige voorziening zo dichtbij de ouders gelegen was. Hierdoor konden de jeugdigen af en toe bij hun ouders langsgaan om bij te praten en konden ze nachtjes bij hen blijven slapen. Op deze manier konden ze op een laagdrempelige manier aan hun relatie blijven werken. Zo waren er bijvoorbeeld ouders die af en toe langskwamen om mee te eten.

### ***Sociale relaties: vrienden en relaties***

Sommige jeugdigen hebben sinds ze hier wonen hun vriendenkring uitgebreid, door nieuwe vrienden te maken op school, werk of bij sport. Ze gaven aan dat ze door de hulp van de opvoeders beter wisten hoe ze contact konden maken met leeftijdsgenoten. Een opvoeder gaf hier het volgende over aan:

Maar het is wel in kleine stapjes meer op initiatief van Nina gegaan. Dus daarin is de tussenstap wel dat wij haar heel vaak hebben herinnert aan hé het is lang geleden dat je die hebt gezien (...). En [dat ze] dan zelf stappen gaat zetten. (Begeleider van Nina, 1.5 jaar na plaatsing)

Voor andere jeugdigen bleef het lastig om sociale contacten te onderhouden. Zij hebben vriendschappen verloren doordat ze uit elkaar zijn gegroeid of doordat jeugdigen weinig initiatief toonden in de vriendschappen. Jeugdigen vonden het in het begin ook lastig om vrienden uit te nodigen bij de kleinschalige voorziening, maar later begonnen ze hier vaak toch voorzichtig mee. Een opvoeder zei hier het volgende over:

In de loop van de tijd merk je ook dat af en toe ook eens een vriend bij ons was en dat ook wanneer dat niet helemaal vlekkeloos liep, wij nog steeds zijn vrienden welkom heette bij (locatie), omdat het zijn vrienden zijn. (begeleider van Lucas, 1.5 jaar na plaatsing)

Vier van de acht jeugdigen hadden een relatie. Ouders en opvoeders merkten op dat de relaties de jeugdigen soms afzonderden van de groep. “Vriendje is eigenlijk best wel jaloers dus eigenlijk heel veel vrije tijd van haar wordt ingenomen door vriendje” (Begeleider van Maud, 1.5 jaar na plaatsing). Verder werd door meerdere opvoeders gezegd dat jeugdigen vaak ruzies hadden binnen hun relaties, wat volgens hen invloed had op de gemoedstoestand van de jeugdigen. De jeugdigen zelf gaven echter aan dat het goed ging binnen hun relatie.

## **Stabiliteit en toekomstperspectief**

### ***Verhuizingen en plaatsingsduur***

Tijdens de 2.5 jaar dat de jeugdigen gevolgd zijn, zijn er twee jeugdigen verhuisd. Beide jeugdigen zijn terugverhuisd naar een ouder, waarvan één vrijwillig en één onvrijwillig. De jeugdige die onvrijwillig uit de kleinschalige voorziening geplaatst is, heeft dit als heel heftig ervaren:

Het is nooit een seconde in mijn hoofd geflitst dat ze mij via email zouden vertellen dat ze mij weg gingen sturen zeg maar. Dus nu heb ik de angst dat ondanks dat ik mama vertrouw, dat ik alsnog als we een keertje ruzie hebben dat ik weg moet. (Lotte, 17 jaar. 2.5 jaar na plaatsing)

Moeder gaf aan de situatie lastig te vinden. Ze was het niet eens met hoe de kleinschalige woonvoorziening de overplaatsing heeft aangepakt. Zij heeft de communicatie rondom de overplaatsing namelijk als onvoldoende en onprettig ervaren. Ook gaf zij aan zich zorgen te maken om haar dochter, aangezien de overplaatsing veel invloed had op haar mentale welbevinden.

De andere jeugdige gaf aan dat ze nog steeds contact had met de opvoeders en af en toe nog langskwam bij de kleinschalige woonvoorziening. Zij is terugverhuisd naar haar vader en was hier erg tevreden mee. Ze gaf aan veel geleerd te hebben bij de kleinschalige woonvoorziening en ze heeft hier leuke contacten gemaakt. Ze was echter blij om weer thuis te kunnen wonen. Ze had goed contact met haar vader en vond het fijn dat ze meer vrijheid kreeg.

Jeugdigen gaven verder aan dat ze het prettig vonden dat ze voor lange tijd op dezelfde locatie konden blijven. Dit gaf opvoeders en jeugdigen ook beter de kans om een band op te bouwen. Opvoeders vertelden dat ze die band als noodzakelijk zagen om jeugdigen te laten ontwikkelen. “Ik denk als je vergelijkt met dat je ook op verschillende plekken kan zitten, even daar, even daar dan was je met haar denk ik nooit zo ver gekomen. Ook met stukje emoties van voelen en laten zien” (Begeleider van Nina, 2.5 jaar na plaatsing).

Ook vonden jeugdigen het fijn dat ze niet plotseling naar een andere locatie verplaatst zullen worden. “Voor Emma is het een oprecht, een fijn gevoel dat ze weet dat ze bij de zorginstelling mag blijven. Ze voelt de rust dat ze zelf mag gaan ervaren van oké, wat heb ik nodig voor mijn toekomst?” (Begeleider van Emma, 2.5 jaar na plaatsing).

### ***Stabiliteit in opvoeders***

Jeugdigen gaven vooral aan dat ze het lastig vonden dat er veel opvoeders werkten bij de kleinschalige voorziening. Hierdoor hadden ze met sommige opvoeders een betere klik dan

met anderen, omdat iedere opvoeder anders te werk ging. Meerdere jeugdigen hebben aangegeven het fijn te vinden om te weten welke opvoeders er werken in de week. Om die reden werd er een weekoverzicht van de planning naar de ouders en sommige jeugdigen gestuurd.

Tijdens het interview na 2.5 jaar werd door zowel jeugdigen als ouders aangegeven dat er meer wisselingen waren geweest in het personeel. Een ouder vertelde hier het volgende over:

Ehh ja dat vindt hij dus niet leuk. Ja hij gaf eigenlijk ook aan zo van, ik woon hier nou 2/2.5 jaar, maar ik heb al zeker drie of vier verschillende mentoren gehad. En toen gaf hij eigenlijk aan van ja, het is niet anders als gewoon eigenlijk gewoon bij jeugdgroepen. (ouder van Levi, 2.5 jaar na plaatsing)

### ***Toekomstbeeld jeugdige***

Enkele jeugdigen waren zich al aan het oriënteren op een vervolgopleiding of baan. “Ja, ze heeft voldoende gehaald al en zij is heel gedreven en we zijn dus bezig met Mbo-opleiding te oriënteren. Dus in dat stuk met haar toekomst is ze wel ook heel mooi bezig” (Begeleider van Emma, 2.5 jaar na plaatsing).

Sommige jeugdigen gaven aan nog niet bezig te zijn met de toekomst. Eén jeugdige gaf ook aan dat ze kampte met een depressie en suïcidale gedachten en dat het daarom voor haar lastig was om over de toekomst na te denken.

### ***Voorspelbaarheid en structuur in dagritme***

Opvoeders en jeugdigen gaven aan dat de jeugdigen het fijn vonden om een vaste structuur te hebben. Jeugdigen gaven ook aan dat ze een vaste planning fijn vonden. De kleinschalige woonvoorziening had een bord waar jeugdigen hun weekplanning op konden bekijken. Opvoeders merkten dat de meeste jeugdigen dit erg prettig vonden. Zo gaf een opvoeder het volgende aan:

Ik denk dat ze hier vanaf het begin die structuur voelt, die er natuurlijk thuis niet altijd was. (...) Maar als je het er even over hebt zegt ze wel van ja ik vind het wel fijn, het geeft mij rust. (Begeleider van Emma, 1.5 jaar na plaatsing)

## **Tevredenheid over geboden hulp**

### ***Tevredenheid woonsituatie***

De jeugdigen gaven gemengde antwoorden over hoe ze het vonden om in de kleinschalige voorziening te wonen. Sommige jeugdigen vonden het heel vervelend om in de kleinschalige voorziening te wonen, maar ouders en opvoeders gaven aan dat jeugdigen zich mooi ontwikkeld hebben in de kleinschalige voorziening. Veel jeugdigen gaven aan dat het wennen was in de eerste maand door alle nieuwe indrukken, maar ze het daarna fijn vonden bij de kleinschalige voorziening.

Sommige jeugdigen zagen de kleinschalige voorziening als hun thuis. “ja maar, (locatie) is voor mij ook echt een huisje geworden” (Emma, 14 jaar. 1.5 jaar na plaatsing). Een jeugdige ging na 2.5 jaar verhuizen en haar begeleider zei hier het volgende over: “Ik denk dat ze hier wel met buikpijn weggaat, ze heeft wel haar huisje gekregen, vindt ze super gaaf. maar wel heel dubbel dat ze daar weggaat. Met al die leidingen daar heeft ze wel een klik mee” (Begeleider van Nina, 2,5 jaar na plaatsing).

Meerdere jeugdigen gaven aan dat hun slaapkamer een bevorderende factor was geweest bij het thuis voelen bij de kleinschalige voorziening. “Ik vond het wel heel fijn dat ik mijn eigen kamer mocht inrichten toen ik hier kwam, want het is dan echt jouw plekje” (Lotte, 16 jaar. 1.5 jaar na plaatsing).

Eén jeugdige en haar moeder gaven na een onvrijwillige overplaatsing aan ontevreden te zijn over de woonsituatie binnen de kleinschalige woonvoorziening. In het interview dat 1.5 jaar na plaatsing werd gehouden, woonde deze jeugdige nog in de kleinschalige woonvoorziening en waren ze wel positief over haar woonsituatie.

### ***Autonomie***

Opvoeders gaven aan jeugdigen zo veel mogelijk te betrekken bij beslissingen. Jeugdigen gaven over het algemeen aan dat zij dit ook zo ervaren en dit prettig vonden. De jeugdigen vonden het fijn dat ze zelf inspraak hadden in wanneer ze naar hun ouders gingen. En ze mochten soms zelf een mentor of een vertrouwenspersoon kiezen, wat hielp bij het vertrouwd voelen en het delen van persoonlijke problemen. “Omdat op een gegeven moment zitten we eigenlijk over Maud te praten maar zij heeft daar ook zelf een stem in en kan ook heel goed zelf daarin dingen aangeven” (Begeleider van Maud, 1.5 jaar na plaatsing).

Aan de andere kant vonden jeugdigen soms toch dat ze weinig vrijheid hadden. Zo waren veel jeugdigen het niet eens met de regels rondom bedtijden en telefoongebruik.

Ik was 18 en mag je niet eens je telefoon op je eigen kamer. Dat vind ik dan zo’n onzin. Maar er zijn heel veel regels waarvan ik denk, ja het is een huis tot 24, maar jullie hebben echt regels voor kinderen van 13/14. (Lotte, 17 jaar. 2.5 jaar na plaatsing)

### ***Zelfredzaamheid***

Meerdere jeugdigen wilden graag zelfstandig begeleid wonen. Bij twee jeugdigen waren opvoeders en ouders ook al aan het kijken naar mogelijke woonplekken. Om de jeugdigen hierin te kunnen ondersteunen werd er zelfstandigheidstraining ingezet. Tijdens deze zelfstandigheidstraining werd er geprobeerd de jeugdigen in kleine stappen richting zelfstandigheid te begeleiden. Jeugdigen gaven aan dit als prettig te ervaren en vonden het fijn dat het geleidelijk ging. Opvoeders gaven aan dat veel jeugdigen grote stappen gemaakt hadden op het gebied van zelfstandigheid.

Zij is binnen (locatie) heel erg gegroeid. Vooral laatste periode hebben ze haar losgelaten, zelfstandigheidstraining is ze mee bezig. Houdt in dat ze helemaal zelf eten moet verzorgen, eten koken, gasten ontvangen, zelf bezoekers afleggen helemaal zelfstandig en 2 keer in de week hebben ze een contactmoment. (Ouder van Nina, 2.5 jaar na plaatsing)

### ***Sociale relaties: opvoeders***

De meeste jeugdigen gaven aan dat zij een goede band met de opvoeders hadden en ze dit ook als helpend hebben ervaren. “Dat ze er altijd voor je zijn” (Nina, 20 jaar. 1.5 jaar na plaatsing). Haar begeleider vulde dit aan met: “Ze woont bij ons en ze hoort erbij” (Begeleider van Nina, 2.5 jaar na plaatsing).

Opvoeders merkten dat het vaak even duurde voordat jeugdigen hen vertrouwen. Na 2.5 jaar gaf de begeleider van Levi het volgende aan: “Dan kan hij zelfs zeggen ja maar jij

doet dat ook niet altijd. En dan denk ik nou dan is het wel echt veilig. Dat je dus ook zelfs mij die feedback durft te geven.”

Jeugdigen gaven ook aan dat ze het prettig vonden om goede gesprekken te kunnen voeren met de opvoeders. Verder gaven ouders aan dat jeugdigen de aandacht van opvoeders erg waardeerden. De opvoeders herkenden ook de voordelen van een goede band met de jeugdigen: “We hebben echt gezien wanneer er meer relatie is opgebouwd, dat Nina zich meer open is gaan stellen en er meer ontwikkeling kwam” (Begeleider van Nina, 2.5 jaar na plaatsing).

Wel gaven verschillende jeugdigen aan dat ze het soms lastig vonden dat de ene opvoeder anders te werk ging dan de ander.

### ***Contact ouders en opvoeders***

Opvoeders vertelden dat de samenwerking met ouders in het begin vaak stroef verliep, mede doordat ouders het lastig vonden dat hun kind niet thuis kon wonen. Bij de meeste ouders ging deze samenwerking met verloop van tijd soepeler. Ouders gaven aan dat de opvoeders hun opvoedvaardigheden versterkt hebben. Dit kwam vooral doordat ze terug konden vallen op de opvoeders. “Nou ja, op het begin, heeft zij mij heel erg geholpen met hoe ik rustig kan blijven. Maar hoe hier opvoeders het doen, dat ik het een beetje over kan nemen” (Ouder van jeugdige 5).

Er werden halfjaarlijkse evaluaties gehouden. Ouders en jeugdigen konden hierin aangeven of er dingen waren die ze graag anders zouden zien. “Dat is eigenlijk ook hoe wij bij andere kinderen en ouders samenwerken zeg maar. Wij willen altijd samen kijken wat het beste is voor een kind” (Begeleider van Morris, 1.5 jaar na plaatsing).

Er waren per jeugdige ook whatsappgroepen met de mentor en de ouders. Als een jeugdige zich even niet prettig voelde, konden de opvoeders de ouders op de hoogte stellen en

konden de ouders langskomen. Ook vertelden ouders dat ze het fijn vonden dat ze op een laagdrempelige manier vragen konden stellen op whatsapp.

### **Discussie**

Het doel van dit onderzoek was om inzicht te krijgen in de ervaringen van jeugdigen, ouders en opvoeders in de kleinschalige woonvoorziening over een periode van 1.5 en 2.5 jaar op het gebied van de kwaliteit van leven, stabiliteit en de tevredenheid over de geboden hulp. Over het algemeen kan geconcludeerd worden dat er op alle drie de domeinen een verbetering zichtbaar is volgens de jeugdigen, de ouders en de opvoeders.

De kwaliteit van leven is bij vrijwel alle jeugdigen toegenomen sinds de plaatsing in de kleinschalige woonvoorziening. Het kleinschalige karakter van de woonvoorziening lijkt hier een grote rol in te spelen. Ten eerste gaven jeugdigen aan dat ze hierdoor het gevoel hadden dat opvoeders de tijd konden nemen om hen emotionele steun te bieden, wat hielp bij het reguleren van emoties. Llosada-Gistau & Montserrat toonde aan dat het sensitief handelen van opvoeders bijdraagt aan het emotioneel welbevinden van jeugdigen. Verder gaven de jeugdigen aan dat het door de kleine groepsgrootte eenvoudiger was om relaties op te bouwen met andere jeugdigen. Dit komt overeen met de onderzoeken van Nijhof et al. (2020) en Van Schie et al. (2023) waarin werd aangetoond dat kleinschalige woonvoorzieningen meer ruimte bieden voor het opbouwen van goede relaties tussen jeugdigen onderling. Tot slot gaven jeugdigen aan dat opvoeders de tijd konden nemen om hen te helpen bij het onderhouden van vriendschappen en het stimuleren van het contact met de ouders. Uit onderzoek blijkt dat deze verbetering mogelijk gemaakt wordt door het kleinschalige karakter van de voorziening (Visser et al., 2022). Deze verbetering heeft volgens Shalem & Attar-Schwartz (2022) een positieve invloed op het emotioneel welbevinden van de jeugdigen.

Op het gebied van stabiliteit en toekomstperspectief gaven meerdere jeugdigen aan dat zij de stabiliteit van hun plaatsing als belangrijk ervaarden, omdat het hen een gevoel van rust bood. Tegelijkertijd bleken de wisselingen in opvoeders en de samenstelling van de groep een negatieve invloed uit te oefenen op de stabiliteit. Deze bevindingen worden ondersteund door het onderzoek van Nijhof et al. (2020), waarin continuïteit benoemt wordt als belangrijke voorwaarde voor het opbouwen van relaties met opvoeders. Aangezien wisselingen in opvoeders de dagelijkse gang van zaken beïnvloedden, konden opvoeders deze negatieve impact deels opvangen door structuur aan te bieden (Van Schie et al., 2020). Het is noemenswaardig dat jeugdigen die actief bezig waren met de overstap naar zelfstandigheid, de zelfstandigheidstraining als prettig hebben ervaren. Opvoeders konden op deze manier hun autonomie en zelfredzaamheid vergroten. Tot slot is één jeugdige tijdens het onderzoek onvrijwillig overgeplaatst. Uit het onderzoek blijkt dat zij dit als zeer heftig ervaren heeft. Ze heeft hierdoor moeite met mensen vertrouwen en haar mentale gezondheid is hierdoor achteruit gegaan. Volgens de jeugdige en de ouder was het vooral vervelend dat er onvoldoende communicatie was vanuit de kleinschalige voorziening over de overplaatsing. Dergelijke voortijdige beëindigingen van de zorg hebben vaak negatieve gevolgen voor het psychisch welzijn en de hechtingsstijl van de jeugdige (Sallnäs et al., 2004).

De meeste jeugdigen waren tevreden over de geboden hulp. Belangrijke factoren hierin waren het inrichten van hun eigen kamer en het opbouwen van een goede band met de opvoeders. Dit komt overeen met de bevindingen van Van Schie et al. (2023), waarin werd gevonden dat in kleinschalige voorzieningen meer ruimte is om een goede band op te bouwen met opvoeders. Deze relatie is volgens De Baat & Berg-le Clercq (2013) cruciaal voor de effectiviteit van de zorg. Ouders waardeerden ook het laagdrempelige en prettige contact met opvoeders, wat eveneens wordt gezien als een belangrijke succesfactor in de zorgverlening (De Baat & Berg-le Clercq, 2013). Tot slot werd er door de opvoeders gestreefd naar het

bevorderen van autonomie door jeugdigen zoveel mogelijk zelf keuzes te laten maken.

Jeugdigen vonden het echter lastig dat bepaalde regels niet bespreekbaar waren. Dit komt overeen met de bevindingen van Ten Brummelaar et al. (2018), waaruit bleek dat jeugdigen vaak te weinig inspraak hebben in besluitvormingsprocessen.

### **Sterke en zwakke punten**

Een sterk punt van dit onderzoek is dat er naar meerdere perspectieven is gekeken. Zowel de jeugdigen als de ouders en opvoeders zijn geïnterviewd. Op deze manier kan er een completer beeld geschetst worden van de situatie (Flick, 2018). Ook waren ouders, opvoeders en jeugdigen het vaak met elkaar eens. Dit zou erop kunnen wijzen dat er een grotere kans is dat de antwoorden waarheidsgetrouw zijn. Door verschillende perspectieven mee te nemen in het onderzoek voldoet het aan het kwaliteitscriterium triangulatie, waardoor de validiteit en betrouwbaarheid versterkt wordt (Farquhar et al., 2020). Verder is er gebruik gemaakt van een kwalitatieve onderzoeksmethode. Hierdoor kan er diepgaander gekeken worden naar de context en persoonlijke ervaringen. Dit draagt bij aan een completer beeld van de ervaringen van jeugdigen, ouders en opvoeders.

Als onderzoeker kunnen er al bepaalde aannames of vooroordelen zijn. Dit is niet te voorkomen binnen kwalitatief onderzoek, maar het is wel belangrijk om hier bewust mee om te gaan (Creswell, 2012). Verder is er in dit onderzoek gebruik gemaakt van interviews die door een andere onderzoeker afgenomen zijn. Deze zijn vervolgens met behulp van geluidsopnames getranscribeerd en gecodeerd. Dit kan invloed hebben gehad op de interpretatie van de data, aangezien aspecten zoals lichaamstaal en non-verbale communicatie bijvoorbeeld niet geobserveerd konden worden. Non-verbale communicatie is erg belangrijk, aangezien dit overtuigingen en emoties over kan brengen (Pollack, 2025). Daarentegen kon hierdoor wel objectiever gekeken worden naar de data, zonder beïnvloed te worden door de gevoelens van jeugdigen tijdens de interviews. Ook is de analyse van de interviews door één

onderzoeker uitgevoerd, wat invloed gehad kan hebben op de betrouwbaarheid van de analyse (Flick, 2018). Tot slot mochten de jeugdigen, ouders en opvoeders zelf kiezen of ze meededen aan dit onderzoek. Het zou kunnen dat vooral personen met een uitgesproken mening over de woonvoorziening mee wilden doen.

### **Aanbevelingen**

Uit dit onderzoek is gebleken dat het voor alle jeugdigen, ouders en opvoeders als bevorderend werd gezien dat de kleinschalige woonvoorziening dichtbij de ouders gelegen is. Vooral voor gemeentes is dit een belangrijke uitkomst, aangezien zij in hun beleid kunnen onderbouwen dat het bevorderend is dat kleinschalige voorzieningen en de ouders in dezelfde gemeente gesitueerd zijn. Verder wordt aanbevolen om te focussen op langdurige plaatsingen. Meerdere jeugdigen gaven aan het fijn te vinden om te weten dat ze voor langere tijd op de kleinschalige voorziening mogen blijven wonen. Ook dit is belangrijk voor gemeentes, omdat zij het beleid dan kunnen richten op langdurige plaatsingen. Ook wordt er aanbevolen personeelwisselingen te voorkomen. Jeugdigen vinden het lastig als opvoeders weggaan en ze steeds opnieuw moeten wennen aan nieuwe opvoeders. Om dit te voorkomen is het belangrijk om te investeren in een prettig en gezond werkklimaat voor de opvoeders (Van Schie et al., 2020).

Verder is uit dit onderzoek gebleken dat een voortijdige beëindiging van de plaatsing heftige gevolgen kan hebben voor jeugdigen. Vooral als hier onvoldoende over gecommuniceerd wordt, kan dit als stressvol ervaren worden. Daarom wordt er aanbevolen om jeugdigen en hun ouders beter te betrekken bij het proces van de overplaatsing (Sallnäs et al., 2004).

Tot slot is het in lijn met de zelfdeterminatie theorie dat jeugdigen voldaan worden in hun drie basisbehoeften: autonomie, betrokkenheid en competentie (Ryan & Deci, 2017). Uit

dit onderzoek blijkt dat jeugdigen tevreden zijn over betrokkenheid en competentie, maar dat er nog groei mogelijk is in het voorzien van autonomie. Opvoeders geven aan hier al in te investeren, maar jeugdigen geven aan dit soms anders te ervaren. Het is belangrijk dat er in de praktijk gekeken wordt naar hoe de autonomie verhoogd kan worden, aangezien de kwaliteit van leven toeneemt wanneer alle drie de basisbehoeften vervuld zijn (Ryan & Deci, 2017). Dit zou bijvoorbeeld gedaan kunnen worden door leeftijdsgebonden regels toe te voegen. Ook zou er per individu gekeken kunnen worden naar de situatie om vervolgens de regels in overleg vast te stellen. Het is vooral belangrijk dat jeugdigen goede uitleg krijgen over waarom bepaalde regels gelden (Calheiros et al., 2013; Ten Brummelaar et al., 2018).

De eerste aanbeveling voor vervolgonderzoek is om een longitudinaal onderzoek uit te voeren naar de gevonden effecten. Op deze manier kan er inzicht verkregen worden in de langetermijneffecten voor de jeugdigen. Verder moet er gekeken worden naar de behoeften van jeugdigen rondom autonomie. Hierdoor wordt het makkelijker voor kleinschalige woonvoorzieningen om de autonomie te bevorderen. Tot slot wordt aanbevolen onderzoek te doen naar de werkervaringen van de opvoeders. Er wordt nu vooral gefocust op hun perspectief op de ontwikkeling van de jeugdigen, maar het zou leerzaam zijn om te onderzoeken welke factoren het werk van de opvoeders beïnvloeden. Op deze manier kan er gekeken worden hoe de wisselingen in opvoeders voorkomen kunnen worden.

### Literatuurlijst

- Algemene Vergadering van de Verenigde Naties. (1989). *Verdrag inzake de Rechten van het Kind* (pp. 10–14). <https://www.unicef.nl/files/Unicef-kinderrechtenverdrag-2019.pdf>
- Boendermaker, L., van Rooijen, K., Berg, T., & Bartelink, C. (2013). Residentiële jeugdzorg: wat werkt. *Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut*.
- Branches Gespecialiseerde Zorg voor Jeugd (BGZJ). (2019). *De best passende zorg voor kwetsbare jongeren*. [https://www.jeugdzorgnederland.nl/wp-content/uploads/2019/03/Aanpak\\_beste-zorg-meest-kwetsbaren\\_def.pdf](https://www.jeugdzorgnederland.nl/wp-content/uploads/2019/03/Aanpak_beste-zorg-meest-kwetsbaren_def.pdf)
- Bhugwandass, J. (2024). Eenzaam gesloten: onderzoek naar de ervaringen van jongeren met ZIKOS. In *ExpEx*. <https://www.expex.nl/onderzoek-zikos/>
- Boeije, H. A Purposeful Approach to the Constant Comparative Method in the Analysis of Qualitative Interviews. *Quality & Quantity* 36, 391–409 (2002). <https://doi.org/10.1023/A:1020909529486>
- Calheiros, M. M., Patrício, J. N., & Graça, J. (2013). Staff and youth views on autonomy and emancipation from residential care: A participatory research study. *Evaluation And Program Planning*, 39, 57–66. <https://doi.org/10.1016/j.evalprogplan.2013.04.003>
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2024, 31 oktober). *Kerncijfers over jeugdzorg*. Centraal Bureau Voor de Statistiek. <https://www.cbs.nl/nl-nl/cijfers/detail/85099NED>
- Chandra, Y., & Shang, L. (2019). Inductive coding. *Qualitative research using R: A systematic approach*, 91-106.
- Christiansen, Ø., Havik, T., & Anderssen, N. (2010). Arranging stability for children in long-term out-of-home care. *Children and Youth Services Review*, 32(7), 913-921. doi: 10.1016/j.childyouth.2010.03.002

- Creswell, J. W. (2012). *Educational research : planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research* (4th ed). Pearson.
- De Baat & Berg-le Clercq, T. (2013). *Wat werkt in gezinshuizen?*  
<https://www.jeugdhulp.be/sites/default/files/documents/artikel%20Wat%20werkt%20in%20gezinshuizen.pdf>
- De Lange, M., Addink, A., Haspels, M., & Geurts, E. (2015). Richtlijn residentiële jeugdhulp voor jeugdhulp en jeugdbescherming. Utrecht, Nederland: Nederlands Jeugdinstituut
- De Valk, S., Kuiper, C., Van der Helm, G. H. P., Maas, A. J. J. A., & Stams, G. J. J. M. (2016). Repression in residential youth care: A scoping review. *Adolescent Research Review, 1*, 195-216.
- Farquhar, J., Michels, N., & Robson, J. (2020). Triangulation in industrial qualitative case study research: Widening the scope. *Industrial Marketing Management*, 87, 160–170.  
doi.org/10.1016/j.indmarman.2020.02.001
- Flick, U. (2018). *An Introduction to Qualitative Research*. Verenigd Koninkrijk: SAGE Publications.
- Jozefiak, T., & Sønnichsen Kaye, N. (2015). Self-and proxy reports of quality of life among adolescents living in residential youth care compared to adolescents in the general population and mental health services. *Health and quality of life outcomes, 13*, 1-12.
- Leloux-Opmeer, H., Kuiper, C., Swaab, H., & Scholte, E. (2016). Characteristics of children in foster care, family-style group care, and residential care: A scoping review. *Journal of child and family studies, 25*, 2357-2371.
- Leloux-Opmeer, H., Kuiper, C., Swaab, H., & Scholte, E. (2017). Similarities and Differences in the Psychosocial Development of Children Placed in Different 24-h

- Settings. *Journal Of Child And Family Studies*, 27(4), 1299–1310. <https://doi.org/10.1007/s10826-017-0955-6>
- Levrouw, D., Devlieghere, J., Vandeveld, S., & Roose, R. (2020). Developing a positive living climate in residential youth care: A qualitative study. *Children and Youth Services Review*, 116, 105221. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2020.105221>
- Llosada-Gistau, J., Casas, F., & Montserrat, C. (2020). Factors influencing the subjective well-being of adolescents in out-of-home care. A mixed method study. *Applied Research in Quality of Life*, 15, 835-863.
- Mourits, E. & Addink, A. (2021). *Richting geven aan kleinschalig verblijf*. <https://www.nji.nl/sites/default/files/2021-06/Richting-geven-aan-kleinschalig-verblijf.pdf>
- Nederlands Jeugdinstituut (NJI) (2023). *Richtlijn Uithuisplaatsing en terugplaatsing voor jeugdhulp en jeugdbescherming*. Nederlands Jeugdinstituut. <https://www.nji.nl/richtlijnen/richtlijn-uithuisplaatsing-en-terugplaatsing-voor-jeugdhulp-en-jeugdbescherming>
- Nijhof, K.S., Laninga-Wijnen, L., Mulder, E., Van Domburgh, L., Popma, A. & Konijn, C. (2020) Kleinschalige groepen binnen de jeugdhulp: een eerste verkenning. *Kind Adolesc.* 41 (2), 187-204, <https://doi.org/10.1007/s12453-020-00236-6>
- Pollack, J. (2025). 7 Types of Feedback in the Workplace (And How to Use Them) | Peaceful Leaders Academy. *Peaceful Leaders Academy*. <https://peacefulleadersacademy.com/blog/types-of-workplace-feedback/>
- Prakken, J. (2011). Kennis over pleeggezin bijeengebracht in digitaal dossier. *Jeugd en Co Kennis*, 5(1), 49-51.

- Ramos, C., Stams, G. J., Stoel, R., Faas, M., van Yperen, T. A., & Dekovic, M. (2006). Het meten van cliënttevredenheid in de jeugdzorg. *Kind en adolescent*, 27, 99-105.
- Riemersma, Y., Harder, A., Zijlstra, E., Post, W. J., & Kalverboer, M. (2023). Static and dynamic factors underlying placement instability in residential youth care: A scoping review. *Children And Youth Services Review*, 155, 107298.  
<https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2023.107298>
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2017). Self-determination theory: Basic psychological needs in motivation, development, and wellness. The Guilford Press.  
<https://doi.org/10.1521/978.14625/28806>
- Sallnäs, M., Vinnerljung, B., & Kyhle Westermarck, P. (2004). Breakdown of teenage placements in Swedish foster and residential care. *Child & Family Social Work*, 9(2), 141-152.
- Shalem, N., & Attar-Schwartz, S. (2022). Good enough residential care setting: Child-parent contact and youth adjustment in the context of staff attitudes towards parent involvement. *Children and Youth Services Review*, 143, 106687.
- Singstad, M. T., Wallander, J. L., Greger, H. K., Lydersen, S., & Kayed, N. S. (2021). Perceived social support and quality of life among adolescents in residential youth care: A cross-sectional study. *Health and Quality of Life Outcomes*, 19.  
<https://doi.org/10.1186/s12955-021-01676-1>
- Ten Brummelaar, M. D., Harder, A. T., Kalverboer, M. E., Post, W. J., & Knorth, E. J. (2018). Participation of youth in decision-making procedures during residential care: A narrative review. *Child & Family Social Work*, 23(1), 33-44.

- Thoburn, J. (2016). Residential care as a permanence option for young people needing longer-term care. *Children And Youth Services Review*, 69, 19–28.  
<https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2016.07.020>
- Van Benthem, W., & Van der Swaluw, S. (2016). Elk kind een familie, elk kind een toekomst: 50 jaar SOS Kinderdorpen Nederland. *Jeugdbeleid*, 10(3), 173-187.
- Van der Helm, G. H. P., Kuiper, C. H. Z., & Stams, G. J. J. M. (2018). Group climate and treatment motivation in secure residential and forensic youth care from the perspective of self determination theory. *Children and Youth Services Review*, 93, 339–344.  
<https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2018.07.028>
- Van Schie, L., Nijhof, K., Mulder, E., Kuiper, C., & Harder, A. (2023). The impact of the transformation toward small-scale residential youth care facilities on professionals: A qualitative study. *Residential Treatment for Children & Youth*, 40(4), 445-463.
- Van Schie, L., Mulder, E., Nijhof, K., Van Domburgh, L., Harder, A., Konijn, C., Kolkman, J., Kranenburg, M., Lekkerkerker, L., Popma, A. (2020). Kleine groepen bij grote problemen: kleinschalige voorzieningen als alternatief voor gesloten jeugdhulp. Longitudinale Effectmonitor JeugdzorgPlus. ZonMw.
- Vermaes, I. P., & Nijhof, K. S. (2014). Zijn jongeren in jeugdzorgplus anders dan jongeren in de open residentiële jeugdzorg. *Orthopedagogiek: Onderzoek & Praktijk*, 53, 33-46.
- Visscher, L., Holwerda, A., Labun, A., Kenniswerkplaats Jeugd Friesland, & Jeugdexpertisenetwerk Noord-Nederland. (2022). Onderzoek naar werkzame elementen van kleinschalige woonvoorzieningen voor jongeren met meervoudig complexe problemen in Noord-Nederland. In Rapportage [Report]. [https://awtjf.nl/wp-content/uploads/2022/10/Eindrapport-onderzoekkleinschalige-woonvoorzieningen\\_DEF.pdf](https://awtjf.nl/wp-content/uploads/2022/10/Eindrapport-onderzoekkleinschalige-woonvoorzieningen_DEF.pdf)

### **Bijlage 1: Codelijst**

Kwaliteit van leven: (Fysieke) gezondheid  
 Tevredenheid over geboden hulp: Autonomie  
 Overig: Belemmerende factoren  
 Overig: Bevorderende factoren  
 Tevredenheid over geboden hulp: Contact begeleiders en ouders  
 Kwaliteit van leven: Emotioneel welbevinden  
 Overig: Negatieve ontwikkeling  
 Stabiliteit en toekomstperspectief: Plaatsingsduur  
 Overig: Positieve ontwikkeling  
 Kwaliteit van leven: Relatie met biologische ouders  
 Kwaliteit van leven: Relatie met familie  
 Kwaliteit van leven: Relatie met medebewoners  
 Tevredenheid over geboden hulp: Relatie met opvoeders  
 Kwaliteit van leven: Relatie met vrienden en relaties  
 Kwaliteit van leven: School  
 Stabiliteit en toekomstperspectief: Stabiliteit in team opvoeders  
 Stabiliteit en toekomstperspectief: Stabiliteit in medebewoners  
 Tevredenheid over geboden hulp: Tevredenheid begeleider/ouder over ontwikkeling jeugdige  
 Tevredenheid over geboden hulp: Tevredenheid woonsituatie  
 Stabiliteit en toekomstperspectief: Toekomstbeeld jeugdige  
 Stabiliteit en toekomstperspectief: Verhuizingen  
 Stabiliteit en toekomstperspectief: Voorspelbaarheid en structuur dagritme  
 Kwaliteit van leven: Vrijtijdsbesteding  
 Kwaliteit van leven: Werk  
 Kwaliteit van leven: Zelfbeeld/-vertrouwen  
 Tevredenheid over geboden hulp: zelfstandigheid  
 Tevredenheid over geboden hulp: Zich gehoord voelen  
 Tevredenheid over geboden hulp: Zich veilig voelen

## Bijlage 2: Codeboom

| Hoofdcode                          | Subcode                                             |
|------------------------------------|-----------------------------------------------------|
| Kwaliteit van leven                | Emotioneel welbevinden                              |
|                                    | Relatie met huisgenoten                             |
|                                    | Relatie met familie                                 |
|                                    | Relatie met biologische ouders                      |
|                                    | Relatie met vrienden en relaties                    |
|                                    | School                                              |
|                                    | Vrijtijdsbesteding                                  |
|                                    | Werk                                                |
| Stabiliteit en toekomstperspectief | Zelfbeeld/-vertrouwen                               |
|                                    | Plaatsingsduur                                      |
|                                    | Stabiliteit in opvoeders                            |
|                                    | Stabiliteit in huisgenoten                          |
|                                    | Toekomstbeeld jeugdige                              |
|                                    | Voorspelbaarheid en structuur dagritme              |
| Tevredenheid over geboden hulp     | Verhuizingen                                        |
|                                    | Autonomie                                           |
|                                    | Contact tussen ouders en opvoeders                  |
|                                    | Duidelijkheid over doelen en verwachtingen          |
|                                    | Individuele behoeften                               |
|                                    | Relatie met opvoeders                               |
|                                    | Tevredenheid begeleider/ouder ontwikkeling jeugdige |
|                                    | Tevredenheid woonsituatie                           |
|                                    | Zelfstandigheid                                     |
| Overig                             | Zich gehoord voelen                                 |
|                                    | Zich veilig voelen                                  |
|                                    | Bevorderende factoren                               |
|                                    | Belemmerende factoren                               |
|                                    | Negatieve ontwikkeling                              |
|                                    | Positieve ontwikkeling                              |

### **Bijlage 3: Interviewleidraad jeugdigen**

Dag ...

We hebben nu een aantal vragenlijsten ingevuld over hoe het met jou gaat en hoe jij het hier ervaart. Ik zou jou graag nog een aantal vragen stellen over hoe het met jou is gegaan sinds je bij [plek start onderzoek] bent komen wonen. Vind je dat goed?

#### **Kwaliteit van leven:**

Dit is een lijn met jouw leven. Hier leerden wij elkaar kennen en kwam je bij .... wonen. Weet je dat nog? Bij verhuizing: ik leg een huisje neer op het moment dat je bent verhuisd.

Hoe is het met jou gegaan sinds [de start van het onderzoek/eerste plek]?

Hoe je je gevoeld sinds [de start van het onderzoek/eerste plek]?

Eventueel vragen naar school/werk, vrije tijd, sociaal netwerk, extra hulp indien de jongere dit zelf niet aangeeft

(Bij verschillende plekken alles per vorm bespreken; als eerste woonde je op deze plek; hoe ging het met jou; hoe voelde je je toen, hoe ging het op school etc.)

#### **Tevredenheid hulp:**

Zou je de plek/verschillende plekken voor mij willen inkleuren? Waar denk je aan bij die plek? (Alleen bij overplaatsingen)

Jij woont hier nu .... maanden. Hoe heb jij de hulp hier tot nu toe ervaren? Wat vond je fijn, wat vond je niet fijn?

[bij instabiel verblijf]; Hoe heb je de hulp bij ... ervaren? Wat vond je fijn, wat vond je niet fijn?

(per vorm uitvragen)

#### **Stabiliteit:**

Bij stabiliteit verblijf: Jij verblijft hier nu 1,5 jaar, hoe is dat voor jou?

Bij instabiel verblijf: Jij bent sinds de start van het onderzoek .. keer verhuisd, hoe is dat voor jou? Hoe vond je dat?

Hoe kijk jij naar de toekomst?

#### **Bijlage 4: Interviewleidraad ouders en pedagogisch medewerkers**

Dag ...

u/Je hebt nu een aantal vragenlijsten ingevuld over hoe het met [kind] gaat en hoe hij/zij het hier ervaart. Ik zou u/jou graag nog een aantal vragen stellen over hoe het met [kind] is gegaan sinds hij/zij is gestart met het onderzoek [mogelijk] bij jullie is komen wonen. Vind u/je dat goed?

##### **Kwaliteit van leven:**

Hoe is het met [kind] gegaan sinds [de start van het onderzoek/eerste plek]?

Hoe heeft [kind] zich gevoeld sinds [de start van het onderzoek/eerste plek]?

è Eventueel vragen naar school/werk, (vrije tijd), sociaal netwerk, extra hulp

bij verschillende plekken alles per vorm bespreken

##### **Tevredenheid hulp:**

[kind] woont hier nu .... maanden. Hoe heeft [kind] het hier ervaren? Wat vindt hij/zij fijn?  
En niet fijn?

[bij instabiel verblijf – alleen ouders]; hoe heeft uw kind woonplek ... ervaren? Wat vindt hij/zij fijn? En niet fijn?

(per vorm uitvragen)

##### **Stabiliteit:**

Bij stabiliteit verblijf: [kind] woont hier nu 1,5 jaar; hoe is dat voor hem/haar?

Bij instabiel verblijf (kan alleen bij ouder): [kind] is sinds de start van het onderzoek ... keer verhuisd, hoe is dat voor hem/haar?

Voor pm'er bij instabiel verblijf:

Bij verhuizing jeugdige: [kind] is verhuisd, hoe is dat voor hem/haar?

Bij instabiliteit verblijf (bij laatste pm'er): [kind] woont hier nu ... maanden; hoe is dat voor hem/haar?

Hoe kijkt hij/zij naar de toekomst?